

Ivan Šaško
pomoćni biskup zagrebački

Uvod i homilija

**u euharistijskome slavlju srijede petoga tjedna kroz godinu
u okviru Trodnevnice pred blagdan blaženoga Alojzija Stepinca**

Drugi dan

Zagrebačka prvostolnica, nedjelja, 8. veljače 2017. u 18 sati

Uvod:

Braćo svećenici, sestre redovnice, dragi bogoslovi i kandidatice, dragi hodočasnici, braćo i sestre u molitvi za zagovor blaženoga Alojzija!

Iznimni su ovo dani za nas, hrvatske vjernike. U trodnevnici za blagdan blaženoga Alojzija Stepinca susrećemo se s posebnim osjećajima i radošću u našoj prvostolnici, u kojoj ne prestaju molitve, preporuke, zahvale. Nalazimo se u molitvi jednih za druge; dublje osjećamo svoju vjerničku crkvenu povezanost. Vraćamo se u prošlost koja nadahnjuje i gledamo sadašnjost za koju je Bog nama povjerio svoje darove i pratnju svetih.

Od našega Blaženika učimo kako se pouzdati u Boga, uvijek, u svakoj poteškoći; kako biti ponizan i strpljiv, kako njegovati čistoću savjesti, kako voljeti bližnje, kako biti slobodan u poslušnosti Duhu Svetome i radosno svjedočiti istinu.

Gospodin vidi naše srce. Zamolimo ga da ga očisti svojim milosrđem i ljubavlju, da bismo živjeli ljepotu svoje kršćanske vjere i borili se protiv zla koje nas udaljuje od Boga.

Skrušimo se i pokajmo.

Homilija:

*Liturgijska čitanja:
Post 2, 4-9.15-17; Ps 103; Mk 7, 14-23*

Dragi pobožnici i častitelji blaženoga Alojzija!

1. Od Isusa nerijetko čujemo kako govori u slikama, ili kako je i sam rekao: „u prispodobama“, a slike su zagonetne, nešto osvjetljavaju, ali ostaju otvorene i pobuđuju pitanja. Tako smo danas čuli zagonetne Isusove riječi: *Ništa što izvana ulazi u čovjeka ne može ga onečistiti. Isus upozorava na srce i na ono što iz njega izlazi – to onečišćuje čovjeka.* Naša narodna mudrost govori: *Sve što je prljavo može se oprati, osim prljava jezika; odnosno: Sve je čisto, ako je čisto srce.*

Rasprava je započela zbog toga što su apostoli jeli, a prije jela nisu oprali ruke, što je bilo kršenje obredne čistoće. Uz to su postojali i drugi slučajevi u kojima je ono

što je izlazilo iz čovjeka, kao što je u slučaju krvarenja, smatrano nečistim. Sjetimo se žene koja je trpjela zbog krvarenja i koja se morala skrivati i nije smjela dodirnuti druge osobe, da i njih ne onečisti. U tome je smislu zagonetan Isusov izriječ, jer se činilo da, kao nečistomu, veću važnost daje onomu što izlazi iz čovjeka, negoli onomu što se jelo i pilo.

Ali Isus ne misli na to. On je razlikovao izvanjsko i nutarnje, materijalno i duhovno. Nije obescijenio Zakon, nego ga je nadopunio, dajući tumačenje da je za vjerničku čistoću ključno srce, a ne materijalna stvarnost. Materijalna stvarnost je čista ili nečista snagom duhovnoga odnosa, snagom koju nosimo u srcu.

2. Taj je pristup bio istinski obrat. Dok je djelovao kao 'desakralizacija', zapravo je vraćao u srž svetosti, u srž sakralnosti. Čini se da je Isus tim svojim stavom nastupio poput onih koji nastoje sekularizirati stvarnost. Ali nije tako. Ono što danas živimo u Hrvatskoj i u cijeloj Europi jest pokušaj da se čovjeka i stvoreni svijet odvoji od odnosa s Bogom. U Isusovoj Radosnoj vijesti radosno je upravo to što on sve stvari, sve stvoreno upućuje na odnos s Bogom.

Po tome je odnosu stvorena zbilja već posvećena, ali joj se ne smije dati sakralna vrijednost do te mjere da može zamijeniti Boga, da stvari mogu zamijeniti srce. Tako naime nastaju idoli; to je put ljudske izgubljenosti, nemira i nesreće. Ako briga za izvanjsko postane nosivim kriterijem, tada se vrijednosti izokreću; ako se zaboravi ljudskost, srce, ljubav, tada su svi odnosi poremećeni, a najviše pobožnost. Kada se svetim postavi nešto što nema takvu vrijednost, tada se zanemaruje istinski sveto; nebitno postane bitnim, a u opravdavanju takvih postupaka, lako se pregazi ljudskost.

Isusu je stalo do toga da ne poremetimo vrijednosti. U ovome konkretnom slučaju rekli bismo da želi dati do znanja da treba razlikovati urednost i higijenu od vjerske čistoće. Te dvije razine u ono vrijeme nisu bile tako očite. Ali, to se tiče ponajprije nas, jer ta kušnja nije nestala, nego je itekako prisutna i danas.

3. Točno je da svojim izvanjskim držanjem, urednošću, čistoćom izražavamo poštovanje prema sebi, drugim ljudima, prema određenomu događaju i institucijama. Izvanjsko je uvijek u nekoj povezanosti s nutarnjim, ali nije ključno i ne smije biti vrhovno mjerilo. Nečija dotjeranost može povrijediti dostojanstvo drugoga, a nečije siromaštvo i oskudnost pokazuje istinske vrijednosti dostojanstva i toliko puta pita druge gdje je nestala ljubav; pita nas što slavimo, što nam je važno, do čega nam je stalo.

Dakle, postoji odnos između čistoće i poštivanja Boga, ali taj vidik ne smije zanemariti druge vidike, važnije, a koje je teže ostvariti. Pročistiti, oprati srce je teže

negoli oprati ruke. Zato Isus ističe nutarnju čistoću, ljepotu srca. Znamo da srce u Bibliji ne obuhvaća samo osjećaje nego svu nutarnjost: nakane, čežnje, volju i razum.

Isus iznosi popis zala, njih trinaest koja izlaze iz ljudskoga srca i onečišćuju čovjeka. Tom poukom Isus nas oslobađa od svega što je isprazno i besmisleno, i upućuje prema dobru. Pokazuje nam da sve stvoreno proizlazi od Boga te da čovjek svojim izborom zla narušava ljepotu Božjega dara.

Večeras smo psalmom zavapili Gospodinu: *Ako dah im oduzmeš, ugibaju, i opet se u prah vraćaju. Pošalješ li dah svoj, opet nastaju, i tako obnavljaš lice zemlje.* Darujući Crkvi, nama, svoga Duha, Bog nas poziva da živimo u čistoći koja vraća ljepotu narušenu zlom.

Ako Isusov popis zala stavimo pred njihove suprotnosti; ako ga operemo Božjim Duhom, tada iz čistoće srca proizlaze: dobre namisli, sebedarje, obogaćivanje drugih, zaštita života, vjernost, skromnost, velikodušnost, dobrotivost, čestitost, suzdržanost, radost, blagoslov, poniznost, mudrost. To su plodovi koji proizlaze iz čovjeka koji je vođen Duhom Svetim. Oni čiste svijet i obnavljaju lice zemlje.

4. S raznih se strana danas mogu čuti prigovori kako ne postoji ništa od takvih vrlina, kako je svijet zaprljan nepoštenjem, korupcijom, pokvarenošću...

Sjetim se studentskih dana, kada je u Italiji bila popularna pjesma nesretnoga glazbenika koji je, ne napunivši trideset godina, umro zaražen sidom. Očito pogođen razočaranjima oko sebe i u sebi; nošen vlastitim pogrješnim životnim izborima, ostavio je dramatičan krik jednoga naraštaja, u stihovima koji kažu:

„Provoditi vrijeme tu, među licima blijedim od nesretnosti... utučenima poput ovoga grada; Isuse Kriste, vrati se, jer si nam ovdje tako potreban; molim te, vrati se; zaprljali su sve što postoji... A bez nade se ne može živjeti, živjeti se bez obzora ne može.“ (*“Passare il tempo qui / Tra queste facce bianche d'infelicità / Intorno ad un biliardo / Depressi come questa città / Gesù Cristo ritorna / Perché qui abbiamo bisogno di te / Per favore ritorna / Hanno sporcato tutto quello che c'è. Dietro di me ci sei anche tu (io non ti vedo) / davanti a me in mezzo agli altri ancora tu (però ci credo) / e non si vive senza speranza / senza orizzonti non si vive / quindi torna se tu puoi.”* (Alessandro Bono; 1964.-1994.))

5. O takvoj se nečistoći radi; o nečistoći koja želi zarobiti dušu, zamutiti pogled i oduzeti radost. Ona nastaje kada čovjek pokušava doći do čistoće perući ruke od drugih; ne želeći zaprljati ruke brigom za bližnje i tuđom nevoljom; čistoća koja u sebičnosti ne razlikuje Boga Stvoritelja i svoju stvorenost. To je pokušaj da se proguta plod sa stabla spoznaje dobra i zla, plod koji je jamstvo da čovjek može osjetiti okus ljubavi.

Posegnuvši za tim plodom koji pripada samo Bogu, ostao je bez okusa, bez sitosti i bez zajedništva. Povrijedivši Boga izgubio je okus božanskoga. A vratiti okus

svoje ljubavi Bog je odlučio darom utjelovljenja i žrtvom svoga Sina. Njegovom krvlju je očišćen svijet, otkrivena laž i prijevarena; rosom njegova uskrsnuća je svakomu čovjeku moguće oprati srce. A njegove su ruke i na uskrsnulome tijelu obilježene ranama razapinjanja i iz njegova je boka provrela krv i voda u kojoj je rođena Crkva. Ona rađa sinove i kćeri i u njoj se preporučamo za vječnost.

U Evanđelju su ostale zapisane, nama povjerene, dvije slike pranja koje imaju odlučujuću važnost. Sjetimo se da Pilat *pere ruke – sebi*, a Isus *pere noge – drugima, svojim učenicima*, da bi bili posvema čisti. Tu se vidi razlika! Pilat drugima predaje Isusa – da ga razapnu i ubiju. Isus sebe predaje za druge – da oživimo i živimo vječno.

6. Dok sam vam ovo govorio, lako se ispod tih misli mogao naslutiti Stepinčev lik. Čistoća srca i savjesti tako blisko ocrtavaju njegovo služenje tijekom zemaljskoga života. Bio je uronjen u dramu čovjeka; donosio je Boga u prljavštinu, da bi se čovjek mogao oprati u ljubavi. Živio je zahtjevnost napetosti izvanjskoga i nutarnjega, donoseći plodove slobode i dobra koje je željela prekriti laž.

Zato je ovo dragocjeno vrijeme u kojemu se očituje kako njegova svetost čisti naslage neistina i prijevarena. Za puno toga što je proizlazilo iz njegova srca kao pomoć, utjeha i blagoslov nije se smjelo ni čuti ni znati. Željeli su nadbiskupa Stepinca gurnuti u svoju prljavštinu, u prljavštinu svojih zlih misli, krađa, ubojstava, lakomstva, opakosti, prijevarena, oholosti, bezumlja... A svetost je pročišćavala i pročišćuje istinom. Nju je prepoznao naš hrvatski narod i nije se dao prevariti. U velikim nanosima prljavštine, pod valovima laži, na grobu svoga svetog Nadbiskupa vjernički je puk našao prostor čistoće srca i pogleda koji je davao snagu.

Danas još uvijek osjećamo kako se najgora vrsta državne i društvene prljavštine koju je ostavio komunistički totalitarizam nastoji prikriti. Pronalaze se razni razlozi da ostane prekrivena istina o tome tko je i kako nanio ljudima najveće boli, ponižavao ih, tjerao iz zemlje, razarao obitelji, otimao dobra..., umjesto da u poniznosti budu priznati zločini, zatraženo oprosteno i da se krene putem istinskoga pomirenja u kojemu se narod raduje budućnosti.

No, oslonjenost na vodstvo blaženoga Alojzija malo-pomalo pročišćuje. On nije oprao ruke od života, od potreba ljudi; on je mnogima – evanđeoski rečeno – oprao noge u njihovim tjeskobama, unio sigurnost i pružio što je mogao. Stepinčevska ljubav, jer joj je izvor u Kristu, pročišćuje hrvatsko društvo.

7. Zato je važno da i danas primjećujemo i zauzimamo se za tu čistoću i da znamo što onečišćuje i truje živote u našoj Crkvi i u našoj domovini.

Blaženi Alojzije prvo nam pokazuje Boga; k njemu nas upućuje u poštovanju, zahvalnosti i vjernosti. Otajstvo zla razara najsnažnije tamo gdje je uklonjen Bog. Tamo se skuplja i raste najdeblji sloj prljavštine: u zanemarivanju Boga.

Zatim nam pokazuje čovjeka i stvoreni svijet. Oholost prema Bogu odbacuje i ljubav prema bližnjima. Ta se prljavština lako lijepi svugdje gdje se čovjeka gleda samo kao zemaljskoga prolaznika, bez vječnoga života. Te dvije prljavštine spaja i prožima laž.

Kardinal Stepinac bio je toga duboko svjestan, suočen s otajstvom križa i ostajući pun pouzdanja u Gospodina. Zato je predivno otkrivati njegove riječi, njegovu ljepotu duha i životne kriterije koje i mi, bez obzira u kakvim okolnostima živjeli, možemo primjenjivati.

8. U jednoj od propovijedi koja zavrjeđuje biti u školskim udžbenicima povijesti ne samo u Hrvatskoj, nego u Europi i svijetu, onoj od 25. listopada 1942. (na svetkovinu Krista Kralja), blaženi Alojzije se poziva na riječi iz Knjige Postanka koje smo čuli gdje kaže: „Svi narodi i rase potječu od Boga. Stvarno postoji jedna rasa, a to je Božja rasa. Njezin se rodni list nalazi u Knjizi Postanka, kad je Božja ruka iz gliba zemaljskoga sazдалa prvoga čovjeka i udahнула mu životni dah.“

U svome trpljenju dobro je znao da je ideologija nošena lažima snažna, ali i da ima svoj siguran kraj. Osobno se pred komunističkim vlastodršcima držao jasnoga stava koji je češće ponovio. Kako piše župnik Vraneković u svome *Dnevniku* pod datumom 14. kolovoza 1953., Nadbiskup kaže: „Ja njima (komunistima) ne vjerujem ništa.“ Iste godine, 23. rujna, govoreći o progonima Crkve u svijetu, vidio je budućnost upravo temeljenu na jakosti mučenika. Osvrnuo se na komuniste rekavši: „Hvala Bogu što nismo tokom rata i poslije nasjeli ovima... Lažu i varaju na sve strane. Komunistizam je inkarnirana laž!“

Braćo i sestre, pred nama se otkriva dragocjenost koja nije samo *prisutna* u našoj Crkvi, nego *djeluje*. Ona je sigurnost i nama. Puno smo puta razočarani; možemo pasti u malodušje zbog toga što nam se čini da se sve događa presporo, da bismo mogli kao narod i zemlja puno više, ali ne gubimo pouzdanje i rado dođimo na vrelo koje pročišćuje pogled i srce. Jer, ovdje nije mrtav čovjek kojemu bismo se divili, nego svetost od koje živimo kao Crkva, dok dolazimo prinijeti dar u radosti Žrtve koja pročišćuje svijet.

Blaženi Alojzije, pomoz nam iskreno moliti i živjeti u snazi Duha Svetoga: „Nečiste nas umivaj, suha srca zalijevaj, vidaj rane ranjenim“.

Amen.